

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Тетяна Белкова

*Донецький національний медичний університет,
вул. Ю. Коваленка, 4А, Кривиницький, Україна, UA–25000
orcid.org/0000-0001-9357-8941
belkovato@ukr.net*

Досліджено систему зарубіжного досвіду професійної підготовки фахівців у галузі фізичної реабілітації з урахуванням її основних аспектів та змін, що відбулися за останні десятиліття. Актуальність потреби професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації зумовлена зростанням кількості осіб в Україні, які потребують проведення реабілітаційних заходів, особливо сьогодні, у період військового конфлікту.

Досліджено фактори, що впливають на якість професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, зокрема, зміст освітньої програми, роль технологій у освітньому процесі.

Проаналізовано внесок зарубіжних науковців і практиків у дослідження проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в умовах сьогодення. Проаналізовано ключові реформи, які сприяли сучасному становленню цієї системи. Проаналізовано роль університетів, коледжів та інших закладів вищої освіти у процесі формування професійних компетентностей реабілітолога. Особливу увагу приділено програмам професійної підготовки реабілітологів, їх структурі, змісту та методиці.

Завдяки вивченню зарубіжного досвіду розвитку напряму реабілітації визначено перспективи її впровадження та використання в Україні. Позначено соціальне значення фізичної реабілітації та необхідність на державному рівні прописати механізми функціонування реабілітації як самостійного спрямування та одночасно як складову частину заходів щодо відновлення та збереження здоров'я та працездатності.

На основі аналізу останніх досліджень зроблено висновки про те, що зарубіжний досвід системи професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації характеризується інноваційними методами та використанням нових і гнучких технологій, які вносять різноманітність та диференціацію в освітній процес. Продемонстровано важливість реформування професійної підготовки реабілітологів у контексті змін сучасної освітньої парадигми.

Ключові слова: професійна підготовка, здоров'я, зарубіжний досвід, заклад вищої освіти, фізична реабілітація, фізичний реабілітолог.

Постановка науково-практичної проблеми. Професійна підготовка фахівців з фізичної реабілітації є одним із важливих питань кадрової політики країни у здоров'язберігаючій сфері [11, с. 68].

Сьогодні напрям реабілітації займає головне місце, оскільки використовується як ефективний засіб комплексного відновлення фізичного здоров'я та працездатності хворих, інвалідів, спортсменів, людей з особливими потребами. Це зумовлено широким упровадженням основ здорового способу життя, використанням різноманітних фізичних вправ і природних факторів як найефективніших засобів оздоровлення й профілактики багатьох захворювань. Стрімкі цивілізаційні процеси, технічний прогрес та соціально-економічні зміни в суспільстві зумовили трансформацію функцій майбутнього спеціаліста з фізичної реабілітації та появу нових вимог до якості освіти відповідно до міжнародних стандартів [7, с. 3].

Актуальність і новизна дослідження. Процес реформування державної освіти, орієнтований на входження в європейський простір, спричинив зміни в системі вищої професійної освіти. Нормативно-змістовні основи професійної діяльності спонукають сучасних фахівців з фізичної реабілітації до певної кількості професійних знань, умінь і навичок, в основі їх формування – безпосередня мотивація професійного вибору. Заклади вищої освіти, які готують майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, перебувають у ситуації, коли потрібно поєднувати теорію з сучасною практикою та вмінням розв'язувати практичні завдання галузі, які характеризуються складністю та невизначеністю умов [6, с. 106].

Нині в нашій державі тривають дискусії навколо проблем професійної вищої освіти реабілітаційного спрямування. Адже вища освіта є основою духовного розвитку особистості й суспільства та економічного зміцнення держави. Від якості розвитку системи вищої освіти залежить інтенсивність відтворення інтелектуального потенціалу народу та його місце у світовому співтоваристві. Тому є спроби підвищити її ефективність та інтегрувати в європейський освітній простір. Уважаємо, що знайти оптимальний шлях можливо, якщо брати до уваги власний досвід професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації інших країн світу. На цьому тлі закономірним є зростання інтересу до міжнародного досвіду [4, с. 166].

Актуальність і пріоритетність проблеми посилюється тим, що система освіти в зарубіжних країнах перебуває у тісному зв'язку і принципово залежить від соціально-економічних умов і державно-політичного устрою країн. [8, с. 111]. Отже, оновлення та вдосконалення професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації з урахуванням ефективного використання вітчизняного досвіду, а також інноваційних методів реабілітації в розвинутих країнах світу мають велике значення.

Зв'язок теми статті з важливими науково-практичними завданнями. Соціальна значущість процесів відновлення, зміцнення та збереження здоров'я особистості засобами фізичної реабілітації та необхідність переосмислення сутності, змістовних і технологічних підходів до професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації в умовах сьогодення з урахуванням досвіду розвинених країн світу визначили вибір теми статті "Зарубіжний досвід професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації в умовах сьогодення".

Роботу виконано згідно з планом науково-дослідних робіт Українського державного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова і є фрагментом дослідження на тему: «Теорія і практика професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної реабілітації до формування здоров'язбережувального освітнього середовища». Тему дисертації затверджено Вченою радою, розглянуто та затверджено на засіданні Вченої ради Українського державного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова (протокол № 4 від 30 листопада 2023 року).

Мета нашого дослідження – вивчити зарубіжний досвід професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації з визначенням перспективи її впровадження та використання в Україні.

Аналіз останніх публікацій за темою дослідження. Професійна підготовка фахівця з фізичної реабілітації як суб'єкта багатоаспектної, інтегрованої оздоровчої діяльності – складне завдання, що завжди турбувало науковців і практиків. За даними вітчизняних та зарубіжних реабілітологів, понад 3 % населення планети, тобто кожен 30-й її мешканець, є інвалідами. Екологічні катастрофи, війни, криміногенна ситуація, обтяжена спадковість, захворювання, травми, каліцтва, одержані на виробництві, у побуті, на транспорті, щорічно збільшують кількість жертв приблизно на 200 тис. [12, с. 1]. Коли з кожним днем збільшується кількість постраждалих, особливо потрібною стає фізична реабілітація, її впровадження та розвиток.

Професійна підготовка студентів до проведення реабілітаційної роботи є важливою складовою майбутнього спеціаліста з фізичної реабілітації, який цілеспрямовано здобуває кваліфікацію відповідно до обраного освітньо-кваліфікаційного рівня в процесі спеціально організованої освітньої діяльності у закладі вищої освіти [13, с. 168].

Реформування вищої освіти за напрямом фізична реабілітація спрямоване на підготовку для забезпечення ефективної діяльності фахівця нової генерації, який зміг би швидко адаптуватися до нових реалій, ухвалювати адекватні рішення, мав би широку професійну компетенцію, тобто не лише отримати глибокі фундаментальні теоретичні знання, набути практичних навичок володіння методиками відновлення та збереження

здоров'я хворих та інвалідів, а й здатність кваліфіковано застосовувати їх у професійній діяльності [5, с. 58].

Варто зазначити, що проблему професійної підготовки майбутніх фахівців із фізичної реабілітації вивчають українські вчені переважно в контексті здоров'язбереження та формування валеологічної культури. Водночас науковці констатують відсутність цілісних досліджень щодо організації діагностичної діяльності майбутніх фахівців фізичної реабілітації. У країнах Європи і світу оздоровча реабілітація розвивається у формі адаптивної фізичної культури та фізіотерапії, у той час як в Україні використовують термін “фізична реабілітація”, який запровадила Всесвітня організація охорони здоров'я [2, с. 79].

Аналіз науково-методичної та спеціальної літератури показує, що проблематику професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації з урахуванням досвіду розвинених країн світу відображено в багатьох працях учених: Н. Белікова (2010) – основні аспекти професійного навчання майбутніх спеціалістів з фізичної реабілітації в Польщі; О. Бісмак (2016) – система професійної підготовки фізичних терапевтів у Ізраїлі; А. Герцик (2006) – підготовка бакалаврів з фізичної реабілітації в Канаді; Ю Демченко (2020) – організаційно-змістовні особливості професійної підготовки фахівців соціальної реабілітації у вищих навчальних закладах США; Ю. Долинний (2020) – професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання й спорту до реабілітаційної роботи; Ю. Лянной (2014) – особливості підготовки бакалаврів та магістрів в університетах Австрії, Данії, Канади, Латвії, Литви, Нідерландів, Естонії; Ю. Копочинська (2021) – функціональні формування професійної ідентичності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, особливості у провідних закордонних закладах вищої освіти Норвегії, Австрії, Великої Британії та ін. [9, с. 32].

Вивчення системи професійної підготовки фізичних реабілітологів у різних країнах світу з урахуванням її основних аспектів та змін дало можливість отримати позитивний досвід і надбання для вдосконалення вітчизняної системи, а також інноваційних методів реабілітації в розвинутих країнах світу. Тому процес професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації в Україні повинен відбуватися на національному рівні з використанням міжнародного досвіду.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на світовий процес уніфікації вимог до професійної підготовки фізичних реабілітологів, у зарубіжних країнах зберігаються національні та специфічні риси функціонування освітніх систем. У зв'язку з цим постає питання вдосконалення існуючих освітніх стандартів підготовки фізичних реабілітологів у закладах вищої освіти України з урахуванням досвіду європейських університетів та збереженням кращих традицій вітчизняної

системи вищої освіти, що загалом дасть можливість сприяти підвищенню якості професійної підготовки фахівців цього профілю [1, с. 166].

Один із головних напрямів, який дасть змогу українській освіті зайняти гідне місце на міжнародному рівні та бути конкурентоспроможною – це модернізація змісту освіти з урахуванням міжнародних стандартів [10, с. 40]. Аналізуючи зарубіжний досвід професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації, варто проаналізувати особливості професійної підготовки фахівців у галузі фізичної реабілітації/фізичної терапії, ерготерапії.

Країни європейського регіону, такі як Польща, Чехія та Болгарія, є одними з найактивніших членів Всесвітньої конфедерації фізіотерапії. Їх спільною метою є сприяння розвитку професійної фізіотерапії, взаємне визнання кваліфікацій у цій галузі реабілітації та вдосконалення фізіотерапевтичної освіти в Європі.

У Чехії підготовка фахівців відбувається під егідою Комітету з фізичного виховання і спорту Карлового університету в Празі. Педагогічне відділення готує універсальних спеціалістів, орієнтованих на роботу з молоддю як в рамках офіційного навчального процесу, так і у вільних формах організації занять з використанням засобів лікувальної фізичної культури та мов навчання (англійська, російська, чеська), географії чи біології.

Факультет фізичного виховання університету Палацького в Оломоуці готує компетентних спеціалістів, експертів з позакласної фізичної активності для дітей та молоді, а також експертів з фізичної активності для всіх груп населення, у тім числі людей з обмеженими можливостями.

Окрім педагогічної підготовки, факультет готує фахівців: з організації дозвілля – “Leisure Studies”; з адаптивної фізичної діяльності – “Adapted Physical Activity”; з фізіотерапії – “Physiotherapy”; з цивільного захисту – “Civic Studies”.

Підготовка фахівців з адаптивної фізичної активності в Palacky University Olomouc відбувається поетапно: три роки бакалавра та п’ять років навчання. Метою освітньої програми є підготовка фахівців з фізичної реабілітації на кількох рівнях для роботи з дітьми та дорослими з функціональними обмеженнями: в рамках обов’язкового навчання в школах або в спеціальних закладах для людей з інвалідністю. Навчання спрямоване на набуття студентами широких теоретичних знань та практичних навичок з організації різних форм рухової діяльності осіб з обмеженими можливостями. Ця освітня програма також відкрита для студентів з обмеженими можливостями.

У Румунії провідним закладом освіти з професійної підготовки кадрів фізичної реабілітації є Інститут фізичного виховання і спорту в Бухаресті, заснований у 1912 році, а зараз перетворений в Національну академію фізичного виховання і спорту Румунії з факультетами фізичної освіти,

спортивним, фізіотерапії й коледжем для тренерів. Університет готує магістрів і докторів. Передбачено дворівневу освіту за структурою 3+1, де на першому трирічному етапі проводиться загальна базова підготовка, а на останньому році навчання – спеціалізована підготовка з відповідних напрямів. Дворівневе навчання відбувається за структурою 3+1, де перший трирічний етап передбачає загальну базову підготовку, а останній рік навчання – профільну підготовку за відповідними напрямками. У Румунії при Міністерстві молоді та спорту було створено Федерацію спорту для інвалідів (FRSPH). Віцепрезидентом FRSPH призначили професора Василя Марко. З 1992 року проводиться підготовка спеціалістів з лікувальної фізкультури, з реабілітації та корекційно-оздоровчої гімнастики осіб з обмеженими можливостями [3, с. 165].

У Великій Британії професійну підготовку з фізичної реабілітації можна отримати на різних рівнях освіти: від другого до п'ятого. Четвертий рівень – це рівень дипломованого спеціаліста, який завершується отриманням диплома спеціаліста або Національного сертифіката вищої освіти (Higher National Certificate). Такий сертифікат уміщує 240 кредитів за системою Великої Британії або 120 кредитів за Європейською системою оцінювання результатів освіти. Отримання такого документа еквівалентно одному року університетської освіти та кваліфікується вище рівня диплома спеціаліста, але нижче рівня Національного диплома вищої освіти (Higher National Diploma).

Прикладом послідовних системних напрацювань із забезпечення якісних освітніх послуг, які ґрунтуються на фундаментальних цінностях, є досвід університетів та коледжів США. У Сполучених Штатах Америки (США) фізичний реабілітолог – це персональний тренер, який використовує індивідуальний підхід до оцінки, мотивації, навчання та тренування клієнтів з урахуванням стану їх здоров'я або фізичної підготовленості. Переважна більшість закладів, які готують майбутніх спеціалістів у сфері реабілітації, є недержавними комерційними та некомерційними організаціями, які надають освіту молодшого спеціаліста (в США цей рівень вважають ланкою вищої освіти). Останніми роками на ринку освітніх послуг у таких закладах вищої освіти, як: Університет Фіндлі (The University of Findlay), Університет Техасу м. Остін (The University of Texas Austin), Університет Аляски в Анкоріджі (The University of Alaska Anchorage), Університет Мічигану (The University of Michigan) з'являються фахові бакалаврські та магістерські програми за спеціалізаціями “Інструктор оздоровчого фітнесу” (Health Fitness Instructor), “Здоров'я та лідерство в фітнесі” (Fitness Leadership), “Здоров'я та фітнес” (The Health and Fitness). Подібні спеціалізації пропонуються в межах підготовки бакалаврів за спеціальностями здоров'я та благополуччя, кінезіології, фізичного виховання, силового та кондиційного тренування,

атлетичного тренінгу та ін. Водночас у США немає єдиних стандартів щодо переліку професійних компетенцій фітнес-тренера. Персональним фітнес-тренером (personal training) може працювати особа, яка пройшла відповідну сертифікацію компетентності [3, с. 167].

Для Канади характерна дворівнева професійна освіта. На першому рівні кандидатська програма реалізується протягом 3–4 років, і випускники отримують кваліфікаційний академічний ступінь бакалавра наук. Після завершення курсів другого рівня (загальна тривалість навчання 5–7 років) та успішної підсумкової атестації випускникам присуджується кваліфікаційний ступінь магістра наук у галузі фізичного виховання та оздоровлення. Всі вищі навчальні заклади відповідають державним стандартам і об'єднані в Асоціацію університетів і коледжів Канади. Проте підготовка майбутніх реабілітологів не здійснюється в академічних навчальних закладах, які готують бакалаврів і магістрів за спеціальностями “Кінезіологія”, “Рекреація”, “Спорт” і “Туризм”. Подібно до американської моделі, Канада має розгалужену систему навчання на асоційованому рівні, яка вбудована в діяльність приватних закладів, освіти, зокрема Національного інституту персонального навчання (National Personal Training Institute).

У Фінляндії підготовка фахівців ведеться під егідою кафедри здоров'я та фізичного виховання університету м. Ювяскюля, який з 1974 року рішенням парламенту Фінляндії став провідним державним центром вищої освіти. Процес освіти є дворівневий. На першому рівні кандидатська програма реалізується протягом 3–4 років, і випускники отримують кваліфікаційний вчений ступінь бакалавра наук. Після закінчення курсів другого рівня (загальна тривалість навчання 5–7 років) та успішної підсумкової атестації випускникам присвоюється кваліфікація магістра наук у галузі фізичного виховання та реабілітації [3, с. 169].

Отже, теоретичний аналіз професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в зарубіжних країнах показав, що система освіти загалом і вищої освіти зокрема перебуває у тісному взаємозв'язку та принциповій залежності від соціально-економічних умов і державно-політичного устрою країни, що підтверджується різноманіттям існуючих систем освіти у світі та зумовлено специфікою розвитку країн.

Висновки. Закордонний досвід професійної підготовки фізичних реабілітологів у закладах вищої освіти свідчить про активну трансформацію систем вищої освіти в розвинутих країнах. При цьому простежуються різнопланові тенденції: такі, що є характерними для більшості країн, і специфічні, що формуються залежно від соціокультурної та політичної ситуації в державі.

Перспективи використання результатів дослідження. Дослідження у сфері фізичної реабілітації безперервно забезпечують спеціалістів новими

доказами, на яких має будуватися практична діяльність, забезпечена професійною майстерністю. Безперечно, насамперед це стосується розуміння зміцнення, збереження та профілактики здоров'я особистості, яке посідає головне місце у навичках та знаннях спеціаліста з фізичної реабілітації і має здійснюватися на національному рівні з використанням міжнародного досвіду.

1. Білик В. Г. Організаційно-педагогічні засади природничо-наукової підготовки майбутніх психологів у закладах вищої освіти Сполучених Штатів Америки : зб. наук. праць Сум ДПУ імені А. С. Макаренка. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2019. № 3 (87). С. 165–176. URL: <https://pedscience.sspu.sumy.ua/wp-content/uploads/2019/07/319.pdf>.

2. Бісмак О. В. Клінічна діяльність фахівців з фізичної реабілітації в Україні: проблеми та перспективи. Освітологічний дискурс. 2016. № 3. С. 163–174. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/osdys_2016_3_16.

3. Василенко М. М. Професійна підготовка майбутніх фітнес-тренерів у закладах вищої освіти: теорія та методика: монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 524 с. URI: <http://reposit.uni-sport.edu.ua/handle/78787878/30>.

4. Данилевич М. В. Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності: теоретико-методичний аспект : монографія. Львів : ЛА “Піраміда”, 2018. 460 с.

5. Дшико О. Л. Підготовка майбутніх фахівців фізичної культури до спортивно-туристичної діяльності. Педагогічні науки: теорія та практика. 2023. № 3 (47). С. 56–62. DOI <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2023-3-08>.

6. Ільницька Г. С., Ільницька Л. В., Очеретько Л. В. [та ін.] Дослідження факторів, що впливають на вибір професії фізичного терапевта. Освітній дискурс : зб. наук. праць. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ : Вид-во “Гілея”, 2019. Вип. 18 (11, 12). С. 105–113. DOI: [https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.18\(11-12\)-8](https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.18(11-12)-8).

7. Карпюк Р. П. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання у вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2010. 42 с. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/9768/Karpyuk.pdf?sequence=3&isAllowed=y>.

8. Карпюк Р. П. Особливості професійної підготовки фахівців для галузі адаптивної фізичної культури в зарубіжних країнах : зб. наук. праць “Актуальні проблеми навчання і виховання людей з особливими потребами”. Київ : Університет “Україна”, 2009. № 6 (8). С. 110–118.

9. *Кравченко І. П.* Формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки : дис. ... д-ра філософії : 011. Полтава, 2022. 275 с. URL: http://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/kravchenko-i_p_.pdf.

10. *Лянной Ю. О.* Професійна підготовка магістрів фізичної терапії та реабілітації у вищих навчальних закладах Латвії та Литви. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2015. № 5 (49). С. 40–50.

11. *Москаленко Б. М., Котелевський В. І.* Професійна діяльність ерготерапевта в сфері охорони здоров'я. Здоров'я людини в сучасному культурно-освітньому просторі : матеріали I Всеукр. заочн. наук.-практ. інтернет-конф. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. С. 68–75. URL: <http://repository.sspu.sumy.ua/handle/123456789/5765>.

12. Структура та зміст професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації у країнах Європи. URL: <https://ua.kursoviks.com.ua/struktura-profesiynoi-pidgotovki-fahivciv-z-fizichnoi-reabilitacii> (дата звернення: 29.01.2024).

13. *Фастівець А.* Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у вітчизняній і зарубіжній педагогіці. Педагогічні науки. 2016. Вип. 66/67. С. 77–82.

References

1. Bilyk, V. G. (2019). Organizacijno-pedahohichni zasady pryrodnycho-naukovoyi pidhotovky majbutnikh psykhologiv u zakladakh vyshhoyi osvity Spoluchenykh Shtativ Ameryky [Organizational and pedagogical principles of natural and scientific training of future psychologists in institutions of higher education of the United States of America] : zb. nauk. pracz` Sum DPU imeni A. S. Makarenka. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovacijni tekhnolohiyi*, 3, (87), 176–175 [in Ukrainian].

2. Bismak, O. V. (2016). Klinichna diyalnist fakhivciv z fizychnoyi reabilitaciyi v Ukrayini: problemy ta perspektyvy [Clinical activity of physical rehabilitation specialists in Ukraine: problems and prospects]. *Osvitlohichnyj dyskurs*, 3, 163–174 [in Ukrainian].

3. Vasylenko, M. M. (2018). Profesijna pidhotovka majbutnikh fitnes-treneriv u zakladakh vyshhoyi osvity: teoriya ta metodyka [Professional training of future fitness trainers in institutions of higher education: theory and methodology] : monohrafiya. Kyiv : Centr uchbovoyi literatury [in Ukrainian].

4. Danylevich, M. V. (2018). Profesijna pidhotovka majbutnikh fakhivciv z fizychnogo vykhovannya ta sportu do rekreacijno-ozdorovchoyi diyalnosti: teoretyko-metodychnyj aspekt [Professional training of future specialists in

physical education and sports for recreational and recreational activities: theoretical and methodological aspect] : monohrafiya. Lviv : LA "Piramida" [in Ukrainian].

5. Dyshko, O. L. (2023). Pidhotovka maybutnikh fakhivciv fizychnoyi kultury do sportyvno-turystychnoyi diyalnosti [Preparation of future physical culture specialists for sports and tourist activities]. *Pedahohichni nauky: teoriya ta praktyka*, 3 (47), 56–62 [in Ukrainian].

6. Ilnytska, G. S., Ilnytska, L. V., Ocheredko, L. V. [ta in.]. (2019). Doslidzhennya faktoriv, shcho vplyvayut na vybir profesii fizychnoho terapevta [Study of factors affecting the choice of the profession of a physical therapist] : zb. nauk. prats'. Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova. Osvitny'j dy'skurs. Kyiv : Gilea Publishing House, 18 (11, 12), 105–113 [in Ukrainian].

7. Karpyuk, R. P. (2010). Teoretychni i metodychni zasady profesijnoyi pidhotovky majbutnikh fakhivciv z adaptyvnoho fizychnoho vykhovannya u vyshhykh navchalnykh zakladakh [Theoretical and methodical principles of professional training of future specialists in adaptive physical education in higher educational institutions] : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04. Kyiv [in Ukrainian].

8. Karpyuk, R. P. (2009). Osoblyvosti profesijnoyi pidhotovky fakhivciv dlya haluzi adaptyvnoyi fizychnoyi kultury v zarubizhnykh krayinakh [Peculiarities of professional training of specialists for the field of adaptive physical culture in foreign countries] : zb. nauk. prats'. "Aktualni problemy navchannya i vykhovannya lyudej z osoblyvymy potrebamy". Kyiv : "Ukraine" University, 6 (8), 110–118 [in Ukrainian].

9. Kravchenko, I. P. (2022). Formuvannya hotovnosti maybutnikh fakhivciv z fizychnoyi reabilitatsiyi do roboty zi sport-smenamy vodnykh vydiv sportu u protsesi fakhovoyi pidhotovky [Formation of the readiness of future specialists in physical rehabilitation to work with athletes of water sports in the process of professional training] : dys. ... d-ra filosofiyi : 011. Poltava [in Ukrainian].

10. Liannoi, Yu. O. (2015). Profesijna pidhotovka magistriv fizychnoyi terapiyi ta reabilitatsiyi u vyshhykh navchalnykh zakladakh Latviyi ta Lytvy. [Professional training of Master of Physical Therapy and rehabilitation in higher education institutions of Latvia and Lithuania]. *Pedagogichni nauky: teoriya, istoriya, innovacijni texnologiyi*, 5 (49), 40–50 [in Ukrainian].

11. Moskalenko, B. M., Kotelevskyy, V. I. (2018). Profesiyna diyalnist erhoterapevta v sferi okhorony zdorovya [Professional Activity of Ergotherapist in the Field of Health Care]. *Zdorovya lyudyny v suchasnomu kulturno-osvitnomu prostori : materialy I Vseukr. zaochn. nauk.-prakt. internet-konf. Sumy : Sum DPU im. A. S. Makarenka*, 68–75 [in Ukrainian].

12. Struktura ta zmist profesijnoyi pidhotovky fakhivciv z fizychnoyi reabilitatsiyi u krayinaxkh Yevropy [Structure and content of professional training

of physical rehabilitation specialists in European countries]. Retrieved from <https://ua.kursoviks.com.ua/struktura-profesiynoi-pidgotovki-fahivciv-z-fizichnoi-reabilitacii> [in Ukrainian].

13. Fastivets, A. (2016). Profesijna pidhotovka majbutnikh fahivciv z fizy`chnoyi reabilitaciyi u vitchy`znyanij i zarubizhnij pedahohici [Professional training of future specialists in physical rehabilitation in domestic and foreign pedagogy]. *Pedahohichni nauky*, 66/67, 77–82 [in Ukrainian].

Стаття: надійшла до редколегії 05.04.2024

доопрацьована 23.04.2024

прийнята до друку 24.04.2024

INTERNATIONAL EXPERIENCE OF PHYSICAL REHABILITATION SPECIALISTS' PROFESSIONAL TRAINING IN PRESENT TIMES

Tetiana Belkova

*Donetsk National Medical University,
Yu. Kovalenko Str., 4A, Kropyvnytskyi, Ukraine, UA-25000
orcid.org /0000-0001-9357-8941
belkovato@ukr.net*

The article examines the international experience of the professional training system of physical rehabilitation specialists, taking into account its main aspects and changes that have occurred during recent decades. The relevance of the need for professional training of physical rehabilitation specialists is due to the growing number of the Ukrainians in need of rehabilitation interventions, especially today, during the military conflict.

The author of the article investigates the factors influencing the quality of professional training of future physical rehabilitation specialists, in particular the content of the educational programs and the role of technology in the educational process.

The contribution of foreign researchers and practitioners to the study of the problem of future physical rehabilitation specialists' professional training in present times is analyzed. The author summarizes the key reforms that contributed to the development of this modern system and the role of universities, colleges and other institutions of higher education in the process of developing the professional competencies of a rehabilitation specialist. Particular attention is paid to the professional training programs for rehabilitation therapists, their structure, content and methods.

By studying foreign experience of the development of rehabilitation, the perspectives for its implementation and the use in Ukraine are identified. The author of the article emphasizes the social significance of physical rehabilitation and the need to establish mechanisms for the functioning of rehabilitation as an independent field and at the same time as an integral part of the activities aimed at restoring and maintaining health and working capacity of citizens at the state level.

Based on the analysis of recent studies, it was concluded that the experience of foreign systems of physical rehabilitation specialists' professional training is characterized by innovative methods and the use of new flexible technologies that introduce diversity and differentiation into the educational process. The paper demonstrates the importance of reforming the professional training of rehabilitation therapists with regard to the changes of modern educational paradigm.

Keywords: professional training, health, international experience, higher education, physical rehabilitation, physical rehabilitation specialists.